

مراسم دعای ندبه (جلسه بیست و پنجم)

مقدمه

در جلسات گذشته در مورد مقام اهل بیت و به ویژه حضرت زهرا صحبت کردیم. گفتیم که ویژگی‌های روح القدس که در قرآن ذکر شده با صفات حضرت فاطمه تطابق دارد. در ادامه گفتیم که اهل بیت، آموزگاران فرشتگان و عالین و واسطه‌ی فیض بر دیگر موجودات هستند.

رابطه‌ی امام و شیعه

حدیثی در مورد آفرینش همه چیز از نور پنج تن ذکر شده است که امروز بخشی از این حدیث که مربوط به شیعیان است را ذکر می‌کنیم. امام صادق فرمودند: «... ای مفضل! می‌دانی چرا شیعه، شیعه نامیده شده است؟ به خاطر اینکه ما از شیعیانمان هستیم و شیعیانمان از ما هستند. آیا دیدی خورشید از کجا شروع می‌کند؟ عرض کردم: "از مشرق" فرمود: "به کجا برمی‌گردد؟" عرض کردم: "به سمت مغرب" فرمود: "شیعیان ما نیز همینطور هستند. از ما شروع می‌کنند و به ما هم ختم می‌شوند."» (بحار الأنوار، ج ۲۵، ص ۲۱)

روح دین و عبادت

هدف خلقت، عبادت و عبد شدن انسان و جن بود. از سمت دیگر، این عبادت درست و شناخت حق تعالی فقط در اختیار یک مکتب است و آن مکتبی است که تحت تعلیم عالین باشد.

اهل بیت روح عبادتند و عبادت بدون آنها ارزشی ندارد.

یک لیوان آب به خاطر آبِ درون آن ارزش دارد و جنس لیوان مهم نیست. نباید ظرف از مظروف (آنچه درون ظرف است) مهمتر باشد. یکی از فلسفه‌های غیبت امام‌زمان هم همین است؛ یعنی

همین که دستمان از جسم امام کوتاه شد به روح امامت توجه کردیم. تا پیش از عصر غیبت، بشر کودک بود و قدر امام را نمی‌دانست. چطور می‌شود با کسی که به جسم امام حمله می‌کند، از روح امامت صحبت کرد؟ بشر باید رشد می‌کرد و به درک روح امامت می‌رسید و این جز با غیبت امام محقق نمی‌شد.

بیت یا اهل بیت؟

کعبه نماد است. خانه مهم است یا اهل آن؟ بیت مهم است یا اهل بیت؟ چه بسا فلسفه‌ی تولد امام علی در خانه‌ی کعبه درک همین مطلب است.

حج، محل تجمع مؤمنین برای دیدن امام بود؛

اگر در حج، امام محل توجه نباشد، این عمل بت‌پرستی نوین است.

اصلاً به دلیل همین دیدار شیعیان و امام در ایام حج بود که به امام حسن عسکری اجازه‌ی رفتن به حج را ندادند. قصه‌ی امام حسین هم همین است. او روح دین است و کعبه، جسم و نماد دین. امام کنار کعبه می‌رود و سپس از آن فاصله می‌گیرد (به سمت کربلا می‌رود) تا ببیند چشم‌ها روی کعبه متمرکز می‌ماند یا با حسین بن علی به سمت کربلا می‌چرخد. امام به کربلا می‌رود و آنجا شعائری را عَلم می‌کند. حج، سعی صفا و مروه و هاجر دارد. کربلا، دویدن زینب بین خیمه و قتلگاه دارد. کعبه، اسماعیل ۶ ماهه و داستان عطش دارد که خدا برایش چشمه‌ی آب جوشاند. کربلا، علی اصغری که قربانی شد. جالب است که حتی فاصله‌ی بین صفا و مروه با فاصله‌ی بین حرم حضرت عباس و امام حسین برابر است. چه موقع اسلام زنده می‌شود و قیام می‌کند؟ وقتی روح آن به جسمش برگردد؛ یعنی وقتی که امام‌زمان کنار خانه‌ی کعبه ظهور کند.

بِیِّنَاتِ خُودَا بَه عِیْسَى بِنِ مَرْیَمَ

در ادامه‌ی دعا به این فراز رسیدیم: «وَبَعْضُ أَوْلَادَتِهِ مِنْ غَیْرِ أَبٍ، وَأَتَيْتَهُ الْبِیِّنَاتِ، وَأَيَّدَتْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ»؛ «بعضی را بدون پدر به وجود آوردی و دلایل آشکار به او عنایت فرمودی و به روح‌القدس او را حمایت کردی.» امام‌رضا در مناظره‌ای که با مسیحیان دارند، وقتی مسیحیان دلیل به خدایی گرفتن حضرت عیسی را بدون پدر متولد شدن ایشان بیان می‌کنند، امام پاسخ

دادند: «عجیب است که کسی که بدون پدر به دنیا آمده را در حد خدایی بالا می‌برید؛ پس در مورد حضرت آدم که بدون پدر و مادر به دنیا آمده چه می‌گویید؟» (مناظرات تاریخی امام‌رضا، ص ۳۵-۴۰)

توضیحات بیشتر درباره‌ی بینات

بعضی مردم برخی امور را به حساب شانس و اتفاق می‌گذارند و آنها را توجیه و تفسیر می‌کنند؛ اما دنیا آمدن کودکی بدون پدر و صحبت کردن کودک یک روزه و روح دمیدن در مجسمه‌ی گلی پرنده و زنده کردن آن و شفای بیماران، قطعاً اتفاقی نیست و بی‌بینه است. خدا در آیه‌ی ۱۱۰ سوره‌ی مائده می‌فرماید: «إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ادْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ إِذْ أَيَّدتْكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي وَتُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ»؛ «خدا به عیسی‌بن‌مریم گفت: "نعمتی را که به تو و مادرت ارزانی داشته‌ام یاد کن، آن زمان که به روح‌القدس یاریت کردم تا تو چه در گهواره و چه در بزرگسالی سخن گویی و به تو کتاب و حکمت و تورات و انجیل آموختم و آنگاه که به امر من از گل چیزی چون پرنده ساختی و در آن دمیدی و به امر من پرنده‌ای شد و کور مادرزاد و پیسی‌گرفته را به فرمان من شفا دادی و مردگان را به فرمان من زنده بیرون آوردی و چون با این دلایل روشن نزد بنی‌اسرائیل آمدی، من آنان را از آسیب رساندن به تو بازداشتیم و از میانشان کسانی که کافر بودند، گفتند که این جز جادویی آشکار نیست."»

شریعت جهانی

امام در ادامه‌ی دعای ندبه می‌فرماید: «وَكُلُّ شَرَعْتَلَهُ شَرِيعَةٌ وَنَهَجْتَلَهُ مِنْهَا جَاءٌ»؛ «و برای همه‌ی آنان شریعت مقرر فرمودی و راه را روشن و واضح ساختی.»

هیچ کدام از انبیاء، صاحب شریعت نیستند؛

یعنی شریعتشان جهانی نیست و فقط برای قوم خودشان است.

حالا جهانی شدن آن ربطی به اصل آن ندارد. تراکتور برای کار در مزرعه است، حالا اگر کسی از آن برای تردد در خیابان استفاده کند، امر دیگری است. همین ادیان فعلی هم دچار تحریفات فراوان شده است. مسیحیت فعلی که توسط پولس به وجود آمده، ترکیبی از تعالیم حضرت عیسی با عقاید باستانی ادونیست‌های اروپاست.

دلیل حلال و حرام ادیان

۱. برخی احکام حلال و حرام برخی از ادیان از جمله یهودیت، مقطعی بوده و جنبه‌ی تنبیهی برای آن قوم را داشته است؛ مانند حکم ممنوعیت ماهی گرفتن در روز شنبه برای یهودیان: «وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفْرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوْ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ»؛ «بر یهود حرام کردیم هر حیوان صاحب ناخنی را و از گاو و گوسفند، پیه آن دو را جز آنچه بر پشت آنهاست یا بر چرب‌روده‌ی آنهاست یا به استخوانشان چسبیده باشد. به سبب ستمکاریشان اینچنین کیفرشان دادیم و ما راستگویانیم.» (انعام / ۱۴۶)
۲. بسیاری از احکام هم برداشت اشتباه یهودیان از یک حکم بودند؛ مثلاً حرام دانستن گوشت شتر به دلیل اینکه حضرت یعقوب گوشت شتر نمی‌خورد در حالی که حضرت یعقوب به دلیل شخصی (مثلاً ضرر آن برای ایشان) گوشت شتر نمی‌خورد و این حکم الهی برای مردم نبود.
۳. برخی دیگر از احکام نیز به دلایل خاصی، مقطعی بودند و به مرور زمان و در شریعت بعدی منسوخ شدند؛ مانند روزه‌ی سکوت مسیحیان که در اسلام حرام است.
۴. اما برخی احکام مثل حجاب در بین همه‌ی ادیان ابراهیمی مشترک است و حتی در اسلام آسانتر شده است.

انواع احکام

در واقع احکام سه نوع است:

- یا دارای مصلحت و مفسده‌ی واقعی است؛ مانند اکثر احکام؛ یعنی وقتی خدا می‌گوید گوشت خوک نجس است حتماً مفسده و ضرر بزرگی برای بدن دارد که ممکن است امروز ندانیم؛

• برخی احکام برای آزمایش است؛ مانند حکم و دستور ذبح حضرت اسماعیل برای حضرت ابراهیم؛

• برخی احکام هم جنبه‌ی کیفری دارد که اشاره کردیم.

تکامل تدریجی احکام و اِکمال دین

این تغییرات و تکامل تدریجی احکام هم طبیعی است. امکان ندارد تکامل مطلوب، دفعی ایجاد شود. شریعت هم می‌خواهد انسان را به کمال برساند. این تکامل ادامه داشت تا اینکه اسلام آمد و نسخه‌ی نهایی حلال و حرام منطقی و عقلانی (نه تنبیهی) را به انسان‌ها عرضه کرد.

اِکمال دین اسلام نیز در غدیر محقق شد؛

یعنی خدا در روز غدیر ورژن احکام را به بشر داد.

برای برخی سؤال می‌شود چرا در آغاز آیه‌ی اِکمال دین در مورد خوردنی‌های حرام صحبت شده است؟ خدا دارد به این دعوا (احکام مختلف ادیان ابراهیمی) خاتمه می‌دهد.

آیه‌ی اِکمال دین؛ آیه‌ی ۳ سوره‌ی مائده

«حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ الْمَيْتَةُ وَالِدَمُّ وَلَحْمُ الْخِنزِيرِ وَمَا أهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرِ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ»؛ «بر شما حرام شده است: مردار و خون و گوشت خوک و آنچه به نام غیر خدا کشته

شده باشد و [حیوان حلال گوشت] خفه شده و به چوب مرده و از بلندی افتاده و به ضرب شاخ مرده و آنچه درنده از آن خورده باشد؛ مگر آنچه را [که زنده دریافته و خود] سر ببرید و [همچنین] آنچه برای بتان سر بریده شده و [نیز] قسمت کردن شما [چیزی را] به وسیله‌ی تیرهای قرعه؛ این [کارها همه] نافرمانی [خدا] است. امروز کسانی که کافر شده‌اند از [کارشکنی در] دین شما نومید گردیده‌اند؛ پس از ایشان مترسید و از من بترسید. امروز دین شما را برایتان

کامل و نعمت خود را بر شما تمام گردانیدم و اسلام را برای شما [به عنوان] آیینی برگزیدم و هر کس دچار گرسنگی شود، بی آنکه به گناه متمایل باشد [اگر از آنچه منع شده است بخورد] بی تردید، خدا آمرزنده‌ی مهربان است.» (مائده / ۳)

در واقع دین یا اخلاق است یا احکام یا اصول اعتقادات که در اینجا همه را ذکر می‌کند.

عبودیت یعنی تبعیت محض

احکام الهی، مصالح و حکمتی دارد که علم ما به همه‌ی آنها نمی‌رسد؛ اگر قرار بود فلسفه‌ی همه‌ی احکام را بدانیم و بعد تبعیت کنیم این دیگر عبودیت نبود و در اصل عمل به حلال و حرام دین، اعتماد به خدا و باور به حکمت احکام الهی است. خدایی که خالق انسان است به همه‌ی مصالح و سیستم روح و جسم او آگاه است و احکام الهی ولو اینکه ما از فلسفه‌ی آن بی‌خبر باشیم به نفع ماست. امروز علم به درستی بسیاری از احکام اسلام رسیده است. نکته‌ی جالب اینجاست که در بررسی آمار سرطان در بین کشورهای جهان، کشورهای اسلامی در جایگاه بسیار پایینتری نسبت به کشورهای پیشرفته جهان قرار دارند. قطعاً بخشی از آن به خاطر رعایت سبک زندگی خاص و پایبندی به حلال و حرام و دقت در تغذیه‌ی سالم و پاک است.

سخنرانی استاد رائفی‌پور

موضوع: مراسم دعای ندبه (جلسه بیست و پنجم)

خلاصه و چکیده سخنرانی استاد رائفی‌پور، دی ۱۴۰۱ تهران

تهیه شده در واحد مهدویت مؤسسه مضاف، مهدیاران [@Mahdian](https://www.mahdian.com)